PENSIOEN- EN SPAARFONDSENWET

door J. H. de Leeuw Jr, Actuaris A.G.

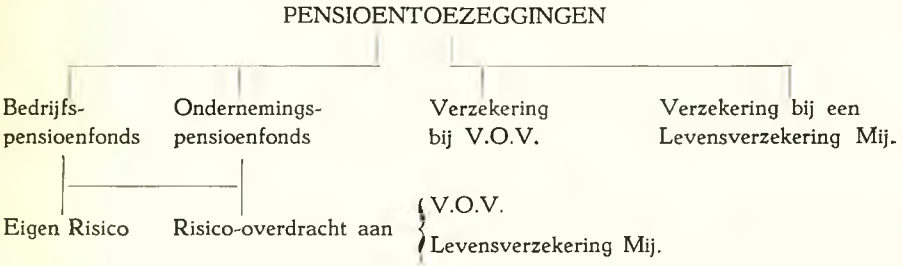
Met dit artikel beoog ik een overzicht te geven van strekking en inhoud van de in hoofde genoemde wet, waarbij ik in het bijzonder, zij het ook summier, aandacht zal schenken aan de artikelen 16 en 20 der wet, welke voor de lezers van het M.A.B. vooral van betekenis zijn.

Inleiding.

De strekking van de wet is het veiligstellen van de verplichtingen, welke voortvloeien uit de door werkgevers aan hun werknemers gedane pensioentoezeggingen. De wet is dus niet uitsluitend van toepassing op degenen, die op de een of andere wijze met een pensioen- of spaarfonds te maken hebben, zoals de titel zou doen vermoeden, doch geldt voor allen die actief of passief bij de pensioenverhouding werkgever-werknemer zijn betrokken.

De wetgever tracht het beoogde doel te bereiken, door het vastleggen van een beperkt aantal geoorloofde manieren waarop men pensioenverplichtingen zal mogen regelen, alsmede het geven van voorschriften voor de nadere uitvoering. Bij elk dezer mogelijkheden — met uitzondering van rechtstreekse verzekering bij V.O.V. — wordt de pensioenvoorziening direct of indirect onder het toezicht van de Verzekeringskamer gebracht.

Een overzicht van de mogelijkheden geven wij in het onderstaande schema, waarbij direct in het oog springt dat een thans nog veel voorkomende vorm, nl. het passiveren voor pensioenverplichtingen op de balans der onderneming, niet opgenomen is en derhalve niet meer geoorloofd zal zijn.

Na de gebruikelijke definities en omschrijvingen te hebben gegeven, noemt de wet allereerst de, in de eerste regel van het schema aangegeven, mogelijkheden. De keuze tussen deze vier oplossingen wordt geheel vrij gelaten, doch er worden voorschriften gegeven waaraan verzekeringen en fondsen moeten voldoen. Van die betreffende fondsen achten wij het belangrijkste de in artikel 8 genoemde minimumrechten, welke de reglementen moeten toekennen bij uit-het-fonds-treding voor de pensioendatum. In beginsel komen deze minimumeisen hierop neer, dat bij uittreding na een tot vijf jaar recht ontstaat op datgene wat de werknemer zelf in het fonds heeft bijgedragen, terwijl bij uittreding na meer dan 5 jaar ook recht ontstaat op het werkgeversgedeelte der betaalde premiën. In het laatste geval wordt gesproken van een pro-rata oude-dagspensioen, alsmede van een naar redelijkheid vast te stellen weduwepensioen, indien het een fonds betreft dat ook recht op weduwepensioenen toekent.

Voorts wordt in deze artikelen gewag gemaakt van de pariteit van werkgevers en werknemers in het bestuur, wordt een opsomming gegeven van zaken welke per reglement en/of statuten geregeld moeten worden en een verbod uitgevaardigd om bestuurder te zijn van een fonds dat geen goedkeuring heeft verkregen of deze niet heeft aangevraagd.

Is de keuze tussen de vier in de eerste regel van ons schema aangeduide mogelijkheden geheel vrij, behoudens dat men aan bepaalde in de wet gestelde voorwaarden moet voldoen, anders is het gesteld met de nadere keuze, welke voor fondsen mogelijk is en welke aangegeven is in de tweede regel van het schema. Artikel 9 schrijft namelijk voor dat tot herverzekering moet worden overgegaan, tenzij aan de in artikel 10 genoemde voorwaarden is voldaan.

De voornaamste bepalingen van dit artikel betreffen de actuariële en bedrijfstechnische nota, welke door de Verzekeringskamer moet worden goedgekeurd, alsmede het draagvlak van het fonds, waarvan het bestuur ten genoegen van de Verzekeringskamer moet aantonen dat het voldoende is om het risico zelfstandig te dragen. Het is aan te nemen dat hier niet uitsluitend aan het sterfte- resp. overlevingsrisico gedacht is, doch mede aan het beleggingsrisico.

De wet geeft vervolgens een aantal artikelen, welke de openbaarheid van de fondsen en het toezicht door de Verzekeringskamer regelen, alsmede bepalen welke deskundigen bij dit toezicht en de inrichting en werking der fondsen hun tussenkomst mogen verlenen. Er wordt gesproken over actuarissen en accountants tegen wier aanwijzing de Verzekeringskamer geen bezwaar maakt. Het is in dit verband verheugend op te merken dat een nauwere samenwerking tussen genoemde deskundigen wordende is, waarvan wij als symptoom zouden willen releveren dat op de Junivergadering van het Actuarieel Genootschap een accountant het woord heeft gevoerd.

Voorts zijn artikelen gewijd aan de mogelijkheid om vrijstelling te verlenen van bepaalde artikelen, voor zover de Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid van oordeel is dat de belangen der betrokken deelnemers op voldoende wijze gewaarborgd zijn; aan de handelingsbekwaamheid van gehuwde vrouwen en minderjarigen; aan beslag op pensioen en overdracht en vervreemding van pensioenrechten, alsmede aan de straffen, welke op het niet naleven van bepaalde artikelen der wet zijn gesteld.

De wet eindigt met het aangeven van de wijzigingen in andere wetten, welke door de inwerkingtreding dezer wet noodzakelijk worden.

De aanmelding.

Met opzet bespreken wij artikel 20, regelende de aanmelding, apart, daar dit het artikel is waarmede men in het algemeen het eerst te maken zal krijgen. (Met uitzondering van die gevallen, waarin de mogelijkheid om artikel 16 toe te kunnen passen het wenselijk maakt om reeds voor de afkondiging van de wet bepaalde stappen te ondernemen.) Het is te verwachten dat dit artikel tegelijk met de afkondiging der wet, of kort daarna, in werking zal treden.

De besturen van pensioen- en spaarfondsen, alsmede werkgevers die pensioentoezeggingen aan hun personeel deden, zijn verplicht zich binnen drie maanden na de inwerkingtreding van het artikel aan te melden bij de Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid. Bij deze aanmelding moet gebruik gemaakt worden van een door deze Minister vast te

stellen formulier, terwijl de fondsen tevens een tweetal exemplaren van statuten en reglementen moeten bijvoegen.

Ten aanzien van bedoelde formulieren is, op een vraag welke bij de openbare behandeling in de Eerste Kamer gesteld werd door Prof. Molenaar, toegezegd dat de inrichting ervan zo sober mogelijk gehouden zal worden.

Het is te verwachten dat het registreren en onderzoeken van de aanmeldingen geruime tijd in beslag zal nemen, zodat het onwaarschijnlijk is dat de overige artikelen van de wet onmiddellijk na het verstrijken der drie maanden alle tegelijk van kracht zullen worden.

Wij mogen aannemen dat er ruimschoots gelegenheid zal zijn om rustig de diverse regelingen aan de wet aan te passen nadat de aanmeldingen zijn geschied en de voorbereidende maatregelen, waarover in de volgende paragraaf wordt gesproken, zijn getroffen.

Artikel 16.

De artikelen 13 tot en met 15 geven ten aanzien van de eigen-risicodragende fondsen regelen waaraan het vermogen en de belegging ervan moeten voldoen.

Een vingerwijzing in de richting van het kapitaaldekkingsstelsel, waaraan Dr A. G. Ploeg een speciaal artikel [1]) wijdde, de bepaling dat de belegging op solide wijze moet geschieden, alsmede het verbod om meer dan 10 % van het vermogen in de eigen onderneming te beleggen, worden gevolgd door het artikel 16, dat in bepaalde gevallen en voor beperkte duur dispensatie van de voorgaande artikelen kan verlenen.

Kort gesteld komt het erop neer dat, tenzij van artikel 16 gebruik wordt gemaakt, de contante waarde der opeisbare verplichtingen voor tenminste 90 % in het fonds aanwezig moeten zijn. In het bijzonder in verband met de eerder genoemde rechten bij tussentijdse uittreding zou dit voor oudere fondsen kunnen betekenen dat grote bedragen uit de onderneming vrijgemaakt moeten worden, teneinde deze aan het fonds te kunnen overmaken.

Wij laten het artikel 16, dat reeds verscheidene pennen in beweging bracht in extenso volgen.

Artikel 16.

1. Ten aanzien van een vóór de datum van afkondiging van deze wet opgericht ondernemingspensioenfonds mag gedurende een door de Verzekeringskamer te bepalen aantal jaren, een tijdvak van 25 jaren niet te boven gaande, te rekenen van de datum van inwerkingtreding van dit artikel af, van het bepaalde in de artikelen 13 en 15 worden afgeweken; zulks onder voorwaarde, dat de aanpassing aan die artikelen wordt nagestreefd volgens een door de Verzekeringskamer goedgekeurd plan.
2. Ten aanzien van een ondernemingspensioenfonds mag van het bepaalde in de artikelen 13 en 15 worden afgeweken, voor zover de werkgever nieuwe financiële verplichtingen boven de dan reeds bestaande op zich genomen heeft; zulks onder voorwaarde dat de aanpassing aan die artikelen wordt nagestreefd volgens een door de Verzekeringskamer goedgekeurd plan. Hetzelfde geldt met betrekking tot een na de datum van afkondiging van

[1]) Verzekeringsbode van 8 Sept. 1950.

deze wet opgericht ondernemingspensioenfonds, voor zover betreft financiële verplichtingen van de werkgever, welke verband houden met het toekennen van aanspraken op pensioen over reeds verstreken dienstjaren.

Wij zullen ons niet mengen in de discussies waartoe de uitleg van dit artikel bereids aanleiding gegeven heeft, doch ons beperken tot datgene wat de Heer Mr D. Koning, Administrateur van het Ministerie van Sociale Zaken en Volksgezondheid erover schreef in het zojuist in de VVP [2]) en de VB [3]) verschenen artikel.

Er wordt gewezen op het drietal gevallen waarin artikel 16 dispensatie mogelijk maakt en waarvan op dit moment, naar ons gevoelen, het eerste verreweg het belangrijkste is. Dispensatie is uitsluitend mogelijk voor *fondsen* die voor de afkondigingsdatum van de wet bestaan, waarbij het er minder toe doet of het fonds al dan niet rechtspersoonlijkheid bezit. De wetgever gaat er hierbij van uit, dat er bij het ontbreken van enigerlei organisatievorm geen fondsbestuur is, dat voor de belangen van de verzekerden opkomt; geen statuten en reglementen zijn, waarin de pensioenaanspraken vorm hebben gevonden en de contrôle van het door de Verzekeringskamer goed te keuren plan moeilijkheden oplevert.

Deze beschouwing voert tot de conclusie:

„Het voorgaande betekent, dat werkgevers, die geen fonds aan „hun onderneming verbonden hebben, maar uitsluitend een post op „de balans hebben als pensioenreserve, vóór de datum van *afkon-„diging* van de wet een fonds moeten oprichten, indien zij niet in „staat zijn het gereserveerde bedrag terstond in het fonds te stor-„ten en dus gebruik willen maken van de uitwijkmogelijkheid van „artikel 16. Ik vestig er de aandacht op dat hier sprake is van de „datum van *afkondiging* van de wet en niet van de datum van in-„werkingstreding. De eerste datum volgt als regel vrij spoedig op „de aanneming van de wet door de Eerste Kamer [4]). Teneinde in „de bovenbedoelde gevallen nog gelegenheid te geven om een fonds „op te richten wordt de afkondiging van de wet, blijkens een door „het Ministerie van Sociale Zaken en Volksgezondheid uitgegeven „persbericht, nog enige maanden uitgesteld; deze zal niet vóór 1 „September a.s. te verwachten zijn."

Vervolgens wordt melding gemaakt van andere gevallen waarin het wenselijk is tot tijdige oprichting van een fonds over te gaan, waarvan wij noemen het geval dat de verplichtingen gedeeltelijk door polissen gedekt zijn, zonder dat een organisatievorm aanwezig is.

Wij zouden hier nog aan toe willen voegen dat het niet onwaarschijnlijk is dat er nog werkgevers zijn die pensioenverplichtingen hebben lopen zonder daarvoor iets te hebben gereserveerd, van welke verplichtingen telkenjare ten laste van de Verlies- en Winstrekening wordt voldaan. Dezulken is het zeker in de eerste plaats aan te raden zich door de oprichting van een fonds van de dispensatiemogelijkheid krachtens artikel 16 te verzekeren.

Wij willen besluiten met de opmerking dat er naar onze mening voor

---

[2]) Verenigde Verzekeringspers van 30 Mei 1952.

[3]) Verzekeringsbode van 30 Mei 1952.

[4]) Wij tekenen hierbij aan dat de Wet in de Eerste Kamer op 13 Mei j.l. aangenomen is.

de accountants hier een belangrijke taak is weggelegd. Zij toch kunnen, overziende welke hunner cliënten tot de bedoelde catagoriën behoren, deze opmerkzaam maken op de wenselijkheid van het nemen van maatregelen voor het te laat zal zijn.

Tevens wordt op deze wijze voorkomen dat een zekere paniekstemming ontstaat, doordat allen die iets met de bovenbesproken wet te maken zullen krijgen, menen dat zij plotseling maatregelen moeten gaan treffen. In het bijzonder lijkt het minder gewenst indien tal van werkgevers, die totdusverre nooit over pensioenaangelegenheden gepiekerd hebben, overhaast pensioentoezeggingen gaan doen, in de mening dat zulks later grote moeilijkheden met zich zou brengen.

Aan het einde van deze beschouwing wil ik de hoop uitspreken dat deze ertoe moge hebben bijgedragen een gunstige werking van de wet op de Pensioen- en Spaarfondsen te bevorderen, ten bate van alle belanghebbenden.
